

***Fungel*, en de schrijfmicrobe krijgt je beet!**

1. Waarom *Fungel*?

Schrijven is een moeilijke vaardigheid voor leerlingen en schrijfvaardigheid ondersteunen, is moeilijk en arbeidsintensief voor leerkrachten. We weten uit verschillende invalshoeken dat veel leerkrachten het niet eenvoudig vinden om krachtig schrijfonderwijs te geven en dat taalmethodes daarin vaak te weinig ondersteuning bieden. Daarom ontwikkelen we *Fungel* (FUNctionele GEletterdheid) binnen de lerarenopleiding van UCLL, een online *tool* die focust op functionele geletterdheid bij jongeren. Nog te veel jongeren in Vlaanderen zijn laaggeletterd en wie onvoldoende functioneel geletterd is, kan niet mee op school en in de kennismaatschappij die Vlaanderen is.

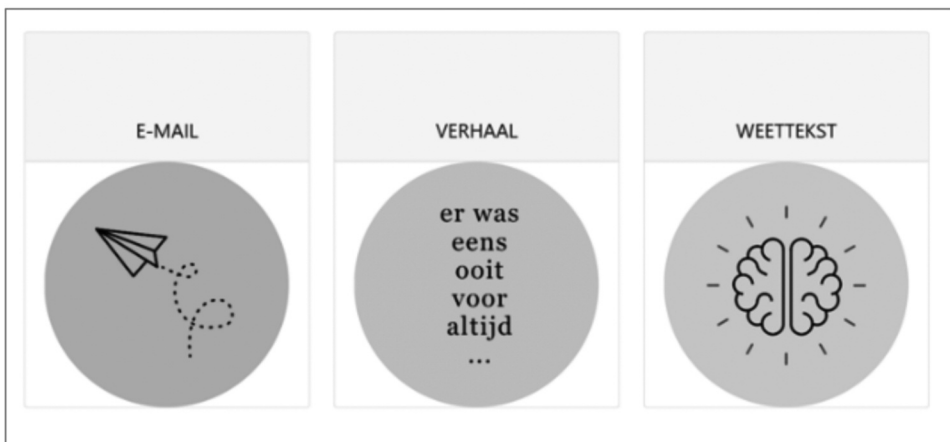
Met *Fungel* richten we ons in het bijzonder op enkele functionele schrijftaken die aansluiten bij de eindtermen voor schrijven. De *tool* heeft als doel de ondersteunende rol van de leerkracht tijdens schrijfmomenten in de klas aan te vullen, te verlichten en te versterken. *Fungel* ondersteunt schrijfonderwijs in de derde graad van het lager onderwijs en in de eerste graad van het secundair onderwijs. Binnen een motiverende leeromgeving leren de leerlingen hoe ze schrijfvaardiger kunnen worden.

2. Hoe wordt *Fungel* ontwikkeld?

De ontwikkeling van *Fungel* loopt van september 2017 tot augustus 2019. We werken met de methode van *user-centered-design*: we onderzoeken, in overleg met leerlingen en leerkrachten, op welke manier een digitale *tool* jongeren kan motiveren en ondersteunen om schrijfvaardiger te worden, en welke begeleidende rol leerkrachten daarbij kunnen opnemen.

We houden daarbij rekening met inzichten uit onderzoek naar belangrijke principes voor een krachtige taalleeromgeving, *blended learning*, het belang van lees- en schrijfstrategieën, feedback, collaboratief schrijven en genredidactiek.

In het eerste onderzoekjaar werd een behoefteanalyse uitgevoerd waarbij zowel leerkrachten als leerlingen bevroegd werden rond (a) ICT-modaliteiten in de school, (b) schrijfonderwijs en (c) ondersteuningsnoden. Op basis van deze bevraging werden drie teksttypes geselecteerd ('de e-mail', 'het verhaal' en 'het verslag') en werd een prototype van de eerste module (het schrijven van een e-mail) ontwikkeld. Op basis van feedback van leerkrachten en leerlingen in onze partnerscholen wordt deze module de komende tijd verder bijgestuurd en worden de volgende twee modules ('het schrijven van een verhaal' en 'het schrijven van een weettekst') verder uitgewerkt.

Figuur 1 – Overzichtspagina met de verschillende modules.

3. Zowel voor de leerkracht als voor de leerling

Fungel biedt een motiverende leeromgeving voor leerlingen van 10 tot 14 jaar. De leerlingen kunnen erin schrijven, kunnen verschillende vormen van ondersteuning vragen en worden begeleid doorheen het schrijfproces via de OVUR-structuur. Daarnaast

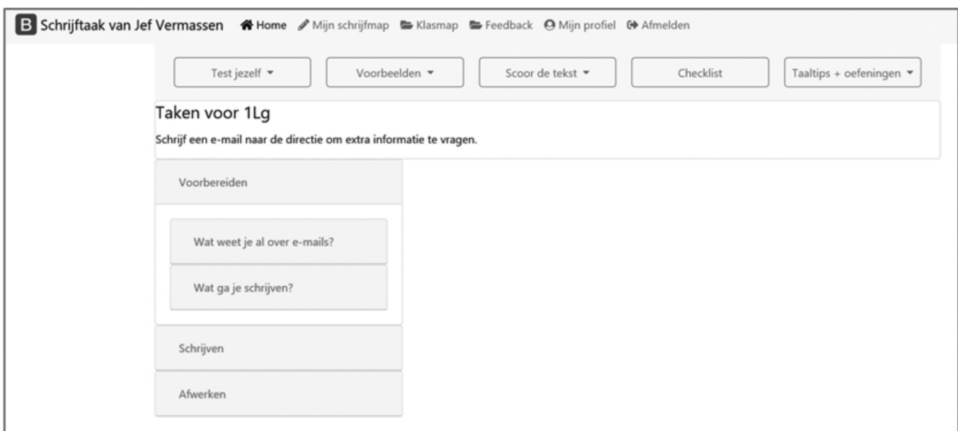
wordt een leerkrachtenpagina voorzien die de leerkrachten in staat stelt om taken te selecteren of zelf aan te maken, om zelf oefeningen toe te voegen en om leerlingen concrete feedback te geven. Op die manier krijgen de leerlingen de kans om zelfstandig te werken en het eigen schrijfproces te sturen, maar blijft de leerkracht organisator van zijn eigen schrijfonderwijs. De leerkrachtenpagina bevat ook een luik met didactische tips waarin o.a. lesscenario's en ondersteuning bij de evaluatie worden opgenomen.

4. De schrijfopdrachten

De leerlingen krijgen een concrete schrijfopdracht van de leerkracht. Die kan de leerkracht ofwel zelf aanmaken op de leerkrachtenpagina ofwel heeft hij de mogelijkheid om te kiezen uit één van de taken die de *tool* zelf voorziet. Kenmerkend voor deze schrijftaken is dat ze betekenisvol zijn: ze zijn motiverend (bijvoorbeeld: ze sluiten aan bij de leefwereld van de leerlingen), ze zijn functioneel (bijvoorbeeld: de e-mails kunnen verzonden worden naar een echte ontvanger), ze zijn relevant (sluiten aan bij de eindtermen) en ze zijn uitdagend voor alle leerlingen. De leerkracht kan differentiëren in de aard van en de hoeveelheid feedback die hij geeft voor, tijdens en na het schrijven.

5. Diverse vormen van ondersteuning

Voor en tijdens het schrijven kunnen de leerlingen gebruikmaken van diverse vormen van ondersteuning, waarin de belangrijkste kenmerken van het gekozen teksttype steeds terugkeren. In de bovenbalk (zie: Figuur 2) vind je goede voorbeelden, toepassingen ('test jezelf' en 'scoor de tekst') en een kijkwijzer. Taaltips en bijhorende oefeningen worden gebaseerd op veelvoorkomende fouten in authentiek leerling-materiaal.

Figuur 2 – Schrijfpagina met verschillende vormen van ondersteuning.

Het schrijfproces zelf wordt gestuurd door de linkerbalk (zie: Figuur 2), die is opgebouwd volgens het OVUR-principe. Leerlingen krijgen in elke fase van het schrijfproces tips ter ondersteuning aangeboden: er wordt verwezen naar de bovenbalk, er worden *post-its* voorzien om inhoudelijk te brainstormen (zie: Figuur 3), er zijn schema's met de tekststructuur, er zijn *checklists* voor bij het nalezen en er is de mogelijkheid om feedback te vragen aan medeleerlingen en aan de leerkracht. Op basis van de gekregen feedback, tot slot, wordt de tekst bijgestuurd en definitief opgeslagen. Op deze wijze leren de leerlingen het schrijfproces zelf in te delen in verschillende stappen, met voldoende aandacht voor de voorbereidings- en revisiefase.

Figuur 3 – *Post-its* met de W-vragen.

6. Het doel van *Fungel*

Met *Fungel* willen we het schrijfonderwijs in de laatste graad van het lager onderwijs en in de eerste graad van het secundair onderwijs versterken. Doel is de *tool* zoveel mogelijk in de klas zelf in te zetten en te integreren in het bestaande schrijfonderwijs. We streven ernaar om alle leerlingen mee te nemen in het schrijfproces. Dat doen we door veel aandacht te besteden aan motivationele aspecten, aan differentiatiemogelijkheden en aan een laagdrempelig systeem voor zowel leerling als leerkracht.

Fungel wordt verder ontwikkeld tijdens het academiejaar 2018-2019 en zal gefinaliseerd worden in augustus 2019.

Interesse? Neem dan zeker contact op met martien.geerts@ucll.be of hilde.vanbrabant@ucll.be.

Referenties

- Bonk, C. & C. Graham (2006). *Handbook of blended learning: Global perspectives, local designs*. San Francisco, CA: Pfeiffer Publishing.
- Crevits, H. (2014). 'Beleidsnota 2014-2019'. Brussel: Ministerie van Onderwijs en Vorming.
- Crevits, H. (2016). "Over de zorgwekkende toestand van het Limburgse onderwijs". Online raadpleegbaar op: <http://www.hildecrevits.be/nl/hilde-crevits-over-de-zorgwekkende-toestand-van-het-limburgse-onderwijs>.
- Daems, H. e.a. (2013). 'Strategisch Actieplan Limburg in het Kwadraat (SALK)'. Online raadpleegbaar op: <http://www.limburg.be/Limburg/salk/Extra-pagina-s/Wat-is-SALK.html>.
- Debruyne, M. (2016). 'Decenniumdoelen. Geef armoede geen kans'. Online raadpleegbaar op: <https://www.decenniumdoelen.be>.
- De Fraine, B. (2016). *Resultaten TIMSS 2015. Wiskunde & wetenschappen 4^e leerjaar in internationaal perspectief*. Leuven: KU Leuven.
- Derks, A. (2015). 'Limburgs onderwijs in cijfers. Analyse'. Brussel: Departement Onderwijs en Vorming, afdeling Strategische Beleidsondersteuning.
- Europese Commissie (2016). 'The European Semester'. Online raadpleegbaar op: http://ec.europa.eu/europe2020/index_en.htm.
- Heymans, R. e.a. (2007). 'Ontwikkeling van een screeningsinstrument functionele geletterdheid aanvang tweede graad BSO'. [Intern rapport]. Leuven: Centrum voor Taal en Onderwijs.
- Katholiek Onderwijs Vlaanderen (2016). 'Onderwijs voor alle leerlingen in 2025'. Brussel: VSKO.
- Kessels, J. e.a. (2013). *Ontwerpboek, leertrajecten ontwerpen voor vakmanschap en vernieuwing*. Utrecht: Kessels & Smit, The Learning Company.
- MICTOVO (2012). "Monitor voor ICT-Integratie in het Vlaamse Onderwijs". Online raadpleegbaar op: <http://data-onderwijs.vlaanderen.be/onderwijsonderzoek/?nr=109>.
- Steunpunt Toetsontwikkeling en Peilingen (2014). *Peiling Project Algemene Vakken (PAV) in het zesde jaar BSO*. Brussel: Ministerie van Onderwijs en Vorming.
- Raedts, M. (2008). *De invloed van zelfeffectiviteitsverwachtingen, taakkennis en observerend leren bij een nieuwe en complexe schrijftaak*. Antwerpen: Universiteit Antwerpen.
- Raedts, M., F. Daems, L. Van Waes & G. Rijlaarsdam (2009). "Observerend leren van peer models bij een complexe schrijftaak". In: *Tijdschrift voor Taalbeheersing*, 31 (2), p. 142-165.

- Snyers, K. (2015) 'Analyse van de onderwijsproblematiek in Limburg. De maatschappelijke uitdaging voor onze provincie!'. Steunpunt sociale planning provincie Limburg.
- Thorne, K. (2003). *Blended Learning: How to Integrate Online and Traditional Learning*. London: Kogan Page.
- Vakgroep onderwijskunde UGent (2016). *Wetenschappelijke geletterdheid bij 15-jarigen. Overzicht van de eerste Vlaamse resultaten van PISA 2015*. Gent: Universiteit Gent.
- Vlaamse overheid (s.d.). 'Eindtermen lager onderwijs'. Online raadpleegbaar op: <http://www.ond.vlaanderen.be/curriculum/basisonderwijs/lager-onderwijs/index.htm>.
- Vlaamse overheid (s.d.). 'Eindtermen eerste graad secundair onderwijs'. Online raadpleegbaar op: <http://www.ond.vlaanderen.be/curriculum/secundair-onderwijs/eerste-graad/index.htm>.
- Unesco (2015). 'Rethinking Education. Towards a global common good?'. Unesco Publishing.